

فرهنگ کتابخوانی و چالش های آن

مهدي مدبر

توانید کتابهای مسود علاقه تان را بخريد و بخوانيد. کتابهای که شاید نسخه مکتوب آن را سالها بعد هم نتوانید پیدا کنید. سرعت دسترسی به کتاب، رایگان بودن اکثر کتابها در کتابخانه های مجازی انترنتی، باعث شده است که علاقه به کتاب مکتوب کمتر شود و اکثر کسانی که توان خرید کتاب مکتوب را ندارند، تلاش می کنند تا نسخه بی دی اف کتاب مورد علاقه شان را از انترنت با قیمت خیلی ارزان تهیه بکنند و بخوانند.

در افغانستان هم اکنون اکثر جوانان کتاب های الکترونیکی می خوانند و کمتر کتاب چاپی و مکتوب. این امر باعث می شود که بازار کتاب گساده شود و به صنعت نشر و چاپ کتاب نیز آسیب جدی وارد شود. قیمت کتاب

با توجه به فقر اقتصادی و تشدید آن در سالهای اخیر به دلیل بیکاری و بحران های سیاسی، گران بودن کتاب یکی از چالش های اصلی گساده شدن بازار کتاب در کشور است. بسیاری از کتابهای که در داخل افغانستان ارائه می شود، در بیرون از افغانستان چاپ می گردد و ایمن امر باعث می شود که قیمت کتاب افزایش پیدا بکند. چنانچه در نمایشگاه کتاب هرات بیشترین کتابهای که به نمایش گذاشته شده است کتاب های است که از کشور ایران وارد گردیده است و کتاب های چاپ شده در داخل کشور، بسیار اندک است. نبود زمینه چاپ با کیفیت کتاب در داخل کشور و عدم حمایت و سرمایه گذاری در صنعت چاپ و نشر، باعث می شود که کتاب های مورد ضرورت بازار افغانستان از کشورهای همسایه و با قیمت گزاف وارد گردد و متأسفانه اکثر جوانان و علاقه مندان به مطالعه توانایی خرید کتاب با قیمت های بسیار گزاف را ندارند.

تقویت فرهنگ کتابخوانی نیاز به سرمایه گذاری دولتی و همچنان حمایت از سرمایه گزاری های خصوصی در زمینه چاپ و نشر کتاب دارد. سیاست گذاری فرهنگی نیز یکی از ضرورت های رشد فرهنگ و ارزشهای فرهنگی یک جامعه است. اما متأسفانه حکومت افغانستان کمترین توجه را به سیاست گذاری فرهنگی کرده است و همه ساله کمترین بودجه را به بخش های فرهنگی اختصاص داده است.

ولایات دیگر، کتاب فروشی به ندرت یافت می شود و اکثراً قراقرطیه فروشی است تا کتاب فروشی. محدودیت دامنه ی نشر کتاب یکی از چالش های اصلی عدم ترویج فرهنگ کتابخوانی در بین مردم در نقاط دور افتاده ی کشور است. روی آوردن به افراط گرایی، خشونت های خانوادگی، خشونت های جنسی و خشونت های اجتماعی بیشتر ریشه در عدم آگاهی مردم دارد، آگاهی نیز بدون خواندن کتاب و داشتن سواد به دست نمی آید، اما متأسفانه ما هنوز برای محو بی سوادگی و گسترش فرهنگ کتابخوانی، تلاش های جدی را روی دست نگرفته ایم و حکومت همچنان در این زمینه بی برنامه است.

رقابت با دنیای مجازی با رشد سریع تکنالوژی معلومی در یک دهه ی اخیر و دسترسی آسان به کتاب از طریق انترنت، بازار کتابهای مکتوب نه تنها در افغانستان، بلکه در سراسر جهان کم رونق شده است. وب سایت های همانند «آمازون» دسترسی آنلاین به کتاب را بسیار ساده کرده است؛ تنها لازم است که لب تاب و یا تلفن هوشمند شما به انترنت وصل باشد و یک حساب کاربری در سایت آمازون داشته باشید؛ به همین سادگی می

آگاهی ندارد، چگونه می تواند کودک خردسال اش را در فراگیری درس و مشق یاری رساند و مواد مطالعاتی خوب و سالم را برای او فراهم سازد؟ برای رشد یکساز فرهنگ کتابخوانی در تمام کشور، لازم است تا نخست در راستای محو بی سوادگی تلاش شود. متأسفانه هنوز در بسیاری از روستاهای افغانستان مکاتب دولتی با کمبود کتاب درسی مواجه هستند، چه رسد به اینکه در مکاتب کتابخانه های غنی برای مطالعه شاگردان وجود داشته باشد و آنها در اوقات فراغت شان به کتابخانه مکتب رجوع بکنند و مطالعه بکنند.

بازار نشر کتاب در افغانستان با مشکلات جدی رو برو است. نبود مطابع مجهز و استاندارد، عدم نظارت بر سیستم چاپ و نبود مشتری از مشکلات عمده بازار کتاب افغانستان به شمار می رود. بر اساس بعضی آمارها، سالانه در افغانستان نزدیک به ۳۰۰ عنوان کتاب به نشر می رسد در حالیکه این آمار در کشورهای توسعه یافته بالای سیصد هزار عنوان است.

علاوه بر این، دامنه نشر و توزیع کتاب نیز در افغانستان بسیار محدود است، بجز شهرهای کابل، مزار و هرات، در بسیاری از

هم، رشد فرهنگ کتابخوانی تنها محدود به چند شهر بزرگ کشور می شود و در اکثر ولایات ها، حتی یک کتابخانه مجهز که بتواند کتابهای مورد علاقه مردم را عرضه کند، وجود ندارد. رسانه های چاپی نیز در ولایات های افغانستان حضور کم رنگ دارند و اکثریت مطلق مردم افغانستان به رسانه های چاپی دسترسی ندارند.

ترویج فرهنگ کتابخوانی و مطالعه نیازمند یک سیاست گذاری طولانی مدت و حمایت های قوی دولتی است، اما متأسفانه چنین رویکردی در افغانستان وجود ندارد و همه چیز در سایه سیاست قرار گرفته است و به فراموشی سپرده شده است؛ مشکلات سیاسی و امنیتی سایه ی سنگینی بر سر مسایل فرهنگی انداخته است. موارد ذیل از عمده ترین چالش های فرا راه فرهنگ کتابخوانی و مطالعه در کشور است.

بی سوادگی سواد لازمه کتاب خواندن است، اما متأسفانه در افغانستان بیش از هفتاد درصد مردم بی سواد هستند و نمی توانند بخوانند و بنویسند. بی سوادگی خود باعث کندی رشد فرهنگ کتابخوانی و مطالعه می شود. کودکان و نوجوانان با تشویق والدین به کتاب و مطالعه روی می آورند، ولی پدری که سواد ندارد و از اهمیت کتاب و مطالعه

دیروز پنجمین دور نمایشگاه کتاب هرات در این ولایت افتتاح گردید. این نمایشگاه که از سوی ناشران و کتاب فروشان ولایت هرات برگزار گردیده است، برای ده روز به روی بازدیدگان کندگان باز می باشد. نمایشگاه کتاب هرات در حالی برگزار می گردد که فرهنگ مطالعه و کتابخوانی همچنان صنعت چاپ و نشر کتاب در کشور با مشکلات و چالش های فراوان روبرو است.

برگزاری نمایشگاه کتاب، یکی از راههای ترویج فرهنگ مطالعه، و کتاب خوانی است، همچنان این نمایشگاهها این فرصت را مهیا می سازد که به مشکلات کتابخوانی، تولید کتاب و صنعت چاپ و نشر کتاب پرداخته شود. بعد از سال ۲۰۱۴ و خروج نهادهای بین المللی از افغانستان، متأسفانه سرمایه گذاری های فرهنگی نیز کاهش یافته است و ما کمتر شاهد برگزاری نمایشگاه کتاب و جشنواره های فرهنگی و هنری در کشور هستیم.

نمایشگاه های کتاب که از سوی ناشران خصوصی برگزار می گردد، تنها روزنه های امید برای آینده ی فرهنگ کتابخوانی در کشور است. اما اینگونه نمایشگاه ها نیز اندک است و به چند شهر بزرگ کشور محدود می گردد. علاوه بر اینکه ناشران و کتاب فروشان هرات پنج سال است که در این شهر نمایشگاه کتاب برگزار می کنند و کتاب و سایر لوازم فرهنگی در اختیار بازدیدکنندگان قرار می دهند، ناشران کابلی فقط در آغاز سال تحصیلی در دانشگاه کابل برای چند روزی نمایشگاه کتاب برگزار می کنند به امید اینکه توجه خریداران تازه راه یافته به دانشگاه را جلب کنند و بتوانند چند جلد کتاب بفروش برسانند.

تجاوز شوری سابق به افغانستان، جنگهای داخلی در کشور و حضور طالبان در رأس قدرت در دهه های اخیر نقش کتاب و کتابخوانی را در افغانستان بسیار کم رنگ کرد. اما در یک دهه ی اخیر که زمینه نسبی برای فعالیت های فرهنگی بوجود آمد، علاقه مندی به کتاب و کتابخوانی در افغانستان نیز افزایش پیدا کرد و مردم نسبت به گذشته بیشتر به مطالعه و تحقیق روی آوردند. با آن

سر مقاله افغانستان و روند پیچیده مبارزه با فساد

حفیظ الله زکی

فساد در افغانستان به روند بسیار پیچیده ای تبدیل شده است. از یک طرف تارهای عنکبوتی فساد در تمام ادارات ریشه دوانیده و از طرف دیگر این پدیده با مافیای موادمخدر، تروریسم و غاصبان زمین از تباط مستحکم برقرار کرده است.

پیچیدگی فساد و درهم تنیدگی آن با جرایم سازمان یافته و بزرگ دیگر، امکان مبارزه مؤثر و کارساز با فساد اداری را دشوار ساخته است. این دشواری ها سبب شده که مبارزه با فساد در افغانستان در حد یک شعار باقی مانده و در عمل دستاورد مهمی در پی نداشته باشد.

در بازده سال گذشته میلیاردها دالر کمک جامعه جهانی به افغانستان واریز شد؛ اما این کمک ها به دلیل حاکمیت فساد در ادارات دولتی و مؤسسات خارجی به هدر رفت و به جای مصرف در پروژه های بازسازی در حساب بانکی افراد واریز گردیده و دوباره به کشورهای خارج منتقل شده است.

از مجموع کمک های جامعه جهانی در سال های گذشته کمتر از ده درصد آن در پروژه های بازسازی به مصرف رسیده و بیش از نود فیصد آن در چرخه فساد ناپدید شده است. از سال ۲۰۰۹ به این طرف مسأله مبارزه با فساد و نظارت جدی تر از نحوه مصرف کمک ها در افغانستان مطرح شد و حکومت افغانستان در زمینه مبارزه جدی با فساد اداری از سوی جامعه جهانی تحت فشار قرار گرفت.

اراده جدی جامعه جهانی برای مبارزه با فساد در افغانستان در کنفرانس توکیو ۲ تبارز پیدا کرد. در این کنفرانس کشورهای کمک کننده ضمن اعلام تعهدات مالی خود برای بازسازی افغانستان، تأکید کردند که این کمک ها به شرط تعهد متقابل حکومت افغانستان به مبارزه با فساد، حمایت از ارزش های دموکراسی و حقوق بشر و بخصوص حقوق زنان، داده خواهد شد.

افغانستان تعهدات فوق را پذیرفت. به این خاطر باید برای جلب و به دست آوردن کمک های جامعه جهانی تلاش هایی را روی دست می گرفت و به کشورهای کمک کننده نشان می داد که حکومت برای محو فساد و حاکمیت قانون و احترام به ارزش های دموکراسی به گونه جدی تلاش می کند.

تشکیل بیشتر از ده کمیسیون در زمینه فساد اداری بیانگر تلاهای بی نتیجه حکومت افغانستان در راستای مبارزه با فساد اداری است.

تا هنوز این کمیسیون ها جز بالا بردن هزینه ها، کاری قابل توجهی در عرصه مبارزه با فساد انجام نداده است. نه از مقامات بلند پایه متهم به فساد، بازجویی صورت گرفته و نه پای کدام مقام به دادگاه کشانده شده است و نه حتا تحت تعقیب بوده است.

اختلاس در کابل بانک یکی از بزرگترین و آشکارترین اختلاس ها در تاریخ بانکی کشور به شمار می آید. ورشکستگی کابل بانک در عین حالی که اعتبار بانکی افغانستان را از بین برد، سبب خسارات مستقیم و غیر مستقیم مالی به افغانستان شد. حکومت پرونده کابل بانک را نیز جدی بررسی نکرد و پول اختلاس شده را به خزانه دولت برگشت داده نتوانست.

یکی از مسایلی که برای کاهش فساد اداری در افغانستان پیش بینی شده است، ثبت دارایی های مقامات بلند پایه حکومتی است. بر اساس این مصوبه باید حدود هزارو هفتصد تن از مقامات دولتی دارایی های خود را در اداره عالی مبارزه با فساد به ثبت برسانند. اما این اداره تا کنون همین روند را نیز با موفقیت به سرانجام نرسانده است. مشکل این اداره در ثبت دارایی های مقامات، یکی این است که نتوانسته مقامات را ملزم سازد که دارایی های خود را به ثبت برسانند. بر خورد ضعیف و محافظه کارانه اداره عالی مبارزه با فساد، سبب گردیده تا بسیاری از مقامات این مهم را اصلا مورد توجه قرار ندهند. مشکل دوم این است که بسیاری از مقامات، اطلاعات غیر واقعی از دارایی های خود را در اختیار این اداره قرار داده اند و این اداره تا هنوز رهیافت های تفکیک معلومات واقعی و غیر واقعی مقامات را مورد توجه قرار نداده است. لذا به نظر می رسد که پروسه ثبت دارایی ها در افغانستان بیشتر یک حرکت سمبولیک و نمایشی می باشد، تا یک اقدام واقعی و جدی برای کاهش فساد.

جنگ القاعده در چهره طالبان

رضا احسانی

تورویستی فعال و خطرناک در منطقه از انتظار عمومی پنهان مانده بود. فکر می شد که این شبکه تروریستی پس از کشته شدن بن لادن دچار نابسامانی داخلی گردیده و نظم و سازماندهی خود را از دست داده است.

اشگفتگی اینجاست که چرا حکومت و مسؤولان نظامی نیروهای ائتلاف در این باره سکوت کرده بودند و از سهم شبکه القاعده در ناامنی های کشور نام نمی برند؟ گزارش اخیر سازمان ملل متحد در مورد تعداد جنگجویان داخلی و خارجی که در حال حاضر علیه دولت می جنگند، نشان می دهد که بیش از بیست و پنج درصد جنگجویان را نیروهای وفادار به شبکه القاعده تشکیل می دهد. بر اساس این گزارش مجموع جنگجویانی که در برابر دولت می جنگند، چهل و پنج هزار نفر اند که بیش از یک چهارم آنها را افراد خارجی و نیروهای مرتبط با شبکه القاعده تشکیل می دهند. این گزارش روشن می سازد که در این مدت شبکه القاعده هم در تأمین نیروهای جنگی و هم در بخش زمینه سازی و ایجاد آمادگی و ساخت مذب های دست ساز به صورت وسیع با طالبان و گروه داعش همکاری مداوم داشته است.

واضح است که با توجه به نقش پر رنگ کشورهای خارجی و حلقات استخباراتی منطقه در حمایت از گروه طالبان و با توجه به همکاری نزدیک و تنگاتنگ این گروه با شبکه های تروریستی و حمله های القاعده، نقش خود طالبان در جنگ های ضد دولتی بسیار کم رنگ می شود؛ بنابراین فاکتور مهمی توانیم که گروه طالبان تنها به عنوان تأمین کننده نیرو و فراهم آوری زمینه های داخلی جنگ، عمل کرده است و سیاستگذاری ها و تاکتیک های پیچیده جنگ به واسطه کشورهای خارجی و نیروهای وابسته به گروه های تروریستی طرحی می گردد. پس گفته می توانیم که جنگ در افغانستان یک جنگ داخلی و مربوط به حکومت از یک طرف و طالبان از طرف دیگر نیست؛ بلکه این جنگ دارای ابعاد گسترده و بسیار پیچیده خارجی است که در این گروه های خطرناک تروریستی نیز پیوند ناگسستنی پیدا کرده است. از اینرو نوع تصمیم گیری و مقابله با عوامل این جنگ نیز بایستی از محدوده های منطقه ای و بین المللی برای آن جستجو شود و از حمایت های منطقه ای و بین المللی برای خاموش ساختن آتش این جنگ استفاده گردد.

همزمانی خروج نیروها با برگزاری انتخابات ریاست جمهوری که از همان زمان پیش بینی می شد که این انتخابات با چالش ها و دشواری های سخت روبرو خواهد شد، احتمال سیر نزولی قدرت دولت را افزایش می داد.

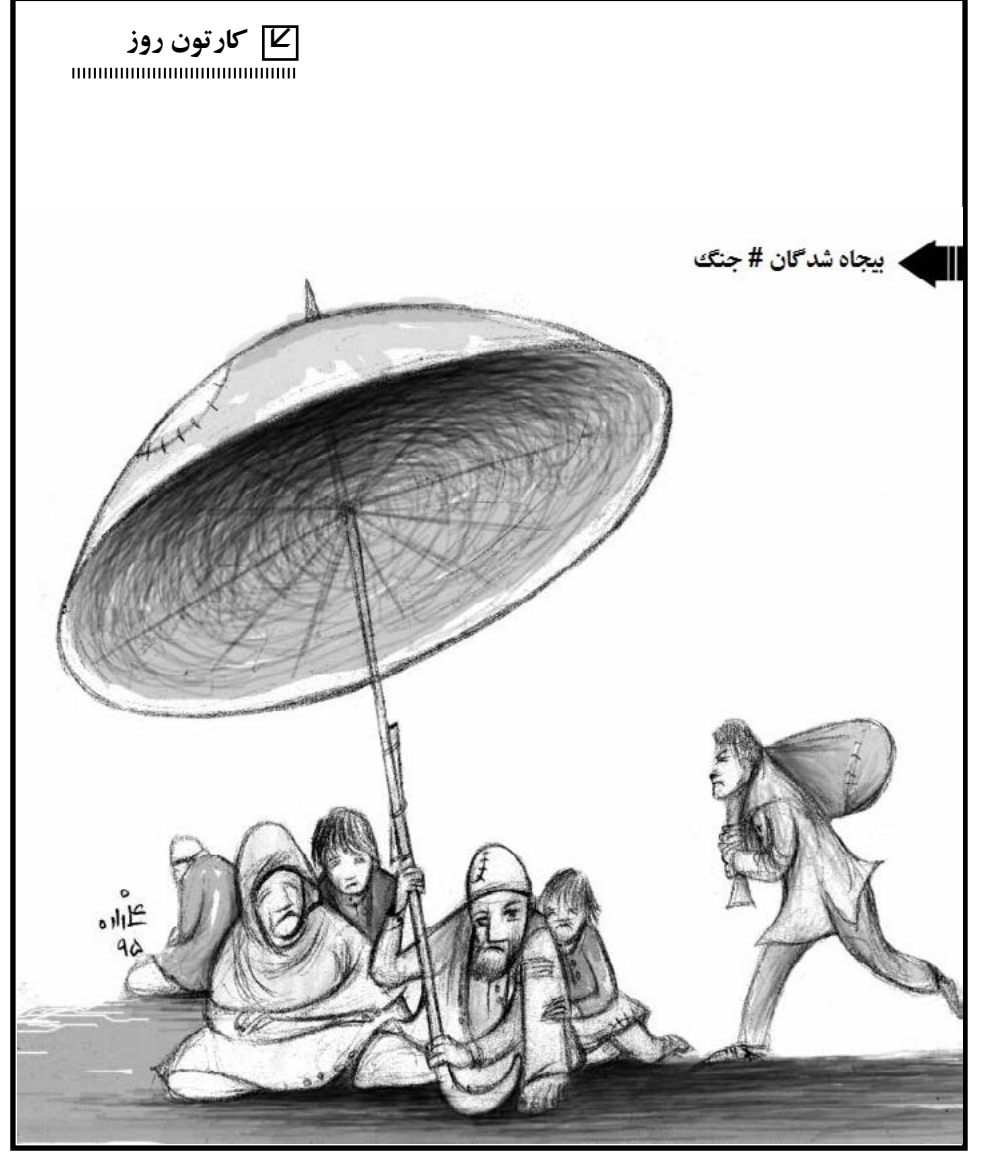
۲- برخی از کشورهای خارجی به دلایل اختلافاتی که با دولت افغانستان دارند، دوست نداشتند، اقتدار نظام سیاسی در افغانستان پس از خروج نیروهای خارجی، حفظ شود و این کشور بتواند توانایی خود را در عرصه های امنیتی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی به منصفه ظهور برساند. بنابراین یکی از فاکتورهای عمده تداوم جنگ در افغانستان، تمایل برخی کشورها به ادامه ناامنی و بی ثباتی در این کشور می باشد. واضح است که این تمایل با بسته های کمکی تسلیحاتی، مالی و امکانات لوچیسستیکی به گروه های شورشی و حامیان تروریستی آنها همراه می باشد. گروه های شورشی بدون حمایت های تخنیکی، آموزشی و تسلیحاتی از بیرون، توان جنگ و مقابله با نیروهای امنیتی افغانستان را نداشتند و ندارند.

۳- ظهور گروه دولت اسلامی (داعش) در افغانستان عامل سوم تشدید و گسترش جنگ در دو سال اخیر به حساب می آید. این گروه علاوه بر این که خود در صدد ایجاد پایگاه در افغانستان بود و به این منظور عملیات هایی را در ولایت ننگرهار به هدف تصرف ولسوالی های آن ولایت شروع کرد؛ یک رقیب بالقوه برای گروه طالبان نیز به شمار می آمد. طالبان

ها به منظور تصرف شهرها و مراکز ولایات راه اندازی شده بود. عجیب این است که این گروه در همه عملیات ها توانسته بود تا مرکز و تا دروازه های شهر پیشروی کند و حتا ولایت کندز را به صورت مؤقت به اشغال خود در آورد.

تردیدی وجود ندارد که سازماندهی این عملیات ها به صورت همزمان هم از لحاظ تأمین نیروهای عملیاتی و هم از لحاظ تأمین سلاح، مهمات و امکانات مورد نیاز جنگ، کار دشوار و هزینه بر می باشد که بدون یک پشتوانه قوی و نیرومند خارجی پیشروی در این جنگ ها ناممکن می شود. تشدید عملیات های نظامی هراس افکنان در دو سال اخیر به سه عامل بستگی دارد: ۱- با اعلام برنامه خروج نیروهای خارجی و واگذاری تمام مسؤلیت های امنیتی به نیروهای امنیتی افغانستان، این امیدواری برای هراس افکنان و حامیان داخلی شان به وجود آمد که با خروج نیروهای بین المللی، حکومت افغانستان قادر نیست در برابر تهدیدات وسیع و گسترده امنیتی در شمال، جنوب، غرب و شرق کشور ایستادگی کرده و از قلمرو جغرافیایی خود دفاع کند و نظم و امنیت را در جامعه حفظ نماید. از اینرو مجموعه گروه های تروریستی و شورشی کشور مصمم شده بودند که از آخرین توانایی های خود برای سرنگونی نظام سیاسی در افغانستان، استفاده کرده و تلاش نمایند تا باردگر امکان سلطه گروه طالبان و حاکمیت رژیم دلخواهی شان را در این کشور فراهم گردانند.

بیشتر گروه طالبان بود. در دو سال گذشته نیز این گروه بیشترین فشارهای نظامی را بر نیروهای امنیتی کشور وارد کرده است. اما این سؤال مطرح می شد که چطور گروه طالبان با یک نیروی بیست هزار نفری خود می تواند در برابر سیمصدو پنجاه هزار نیروی امنیتی کشور مقاومت کند؟ پرسش دیگر این بود که این گروه چطور می تواند با این تعداد افراد خود عملیات های بزرگ را در نقاط مختلف کشور همزمان سازمان دهد؛ در ماه سنبله و میزان امسال ما شاهد بودیم که طالبان چند عملیات مهم را در شمال، جنوب و غرب کشور همزمان سازماندهی کرده بود و همه این عملیات

روزنامه افغانستان ما از همه دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می نماید. هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد. مقالات وارده باز گردانده نمی شود. مسئولیت مقالات به عهده نویسندگان آنها است و تنها سر مقاله بیانگر دیدگاه روزنامه افغانستان میباشد.

بنیان گذار: دکتر حسین یاسا
مدیر مسول: محمد رضا هویدا
سردبیر: حفیظ الله زکی
کاریکاتورست: خالق علی زاده

دیزاین: علی اصغر زاهدی، مصطفی جعفری
مسئول وب سایت: غلام عباس اصلان

آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر ۱۳۷

www.dailyafghanistan.com
Email: thedailyafghanistan@yahoo.com

The Daily Afghanistan Ma
Daily Outlook
AFGHANISTAN
The Leading Independent Magazine